

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Circa Acta Augustorum in Nummis contenta. De nummis vulgo Spintriis
Tiberianis, nova de iis conjectura. De Schematis Philaenidis &c. Philaenidis
Samiae Epigramma.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

cium, cum Diis suis, Conditoribus, Sacris, Animalibus, Plantis, cum omnibus suis decoribus ac ornamentis, se nobis conspiciendam præbet. Sed hæc partim jam ante suis locis adtigimus, partim alibi adhuc dicentur opportunius. Quoad HISTORIAM vero AUGUSTAM, in qua illustranda in præsentia versamur, & cujus etiam causâ omnis tum hæc erat inter nos instituta disputatio, facile posse de tota hac lite transigi. De publicis Principum Actis loquimur, unde Facti & Annales constant, unde fata Populorum pendent, non de privatis Domus Augustæ rationibus. Sumatur vero, inquit, describenda unius è Cæsaribus vita, Trajani puta, aut Hadriani, aut Pii, aut Marci, aut Severi, aut Antonini vulgo Caracallæ, aut alterius, cujus plurima supersint hodie in Lapidibus ac Nummis antiquis monumenta; mandetur eadem litteris, hinc è Lapidum, illinc è Nummorum antiquitatibus petita; & tum subducantur in Comitibus litteratis calculi, quænam è duabus plenior ac uberior tradatur; quæ longe alteram præstet, serie & notatione temporum, memoria locorum, gestorum varietate, evidentia & manifestatione rerum ac personarum.

DE ACTIS
CESARUM.

Equidem Cæsarum ACTA quæque illustra domi ac foris, nullibi luculentius, quam in eorundem Nummis depicta reperias. Abunde id evincunt cum vel Nummorum Tituli aliquoties commemorati; tum eorum lucubrationes, quos ex iisdem Historiam Augustam tradidisse diximus aut illustrasse. Adeo ut hic locum habeat, quod Dio oris aurei docet alicubi, non aliunde magis Græciæ magnitudinem, quam ex ruinis ejusdem constare. Neque enim hic levia, fœda, indigna denique Majestate illius vel Imperii vel fastigii se tibi offerunt; sed eximia quæque ac magnifica belli & pacis

Orat.
XXXI.

pacis decora, selecta nempe opportune, quæ posterorum memoriæ commendarentur. Ibi res illas illustres cernimus, quas ex dignitate populi Romani visum est non Annalibus solum, ut ille loquitur, aut vero diurnis urbis Actis mandare, sed publico ære signatas æternitati temporum tradere. Accedit defectus aut hiatus Historiæ Augustæ, dum centonem ejusdem tractamus ex variis laciniis confutum, quo fit ut aut vita plurimum Cæsarum negligentius tradita sit, aliorum etiam tota interierit. Neque enim licet hodie consulere, aut Ephemeridas eorumdem Cæsarum, aut libros linteos, aut Maximi Fabii, Marcellini, Dexippi, Valentis, Marri, aliorumque *Στογδαφωρ* laudata jam olim monumenta. Jacturam hic eorumdem supplet luculenta Nummorum id genus supellex, ex qua integritas mutilis, lux obscuris, ignotis vero Cæsarum Actis fides & veritas constat. Nec juvat hic ire per singula, aut quæ in hoc genere nobis seposuimus non pauca ad supplementum Historiæ Augustæ, aliis etiam intacta operose coacervare. Aliqua tantum hic obiter eaque haud levia vel indecora delibabimus, quæ in uberrima messe, luculenti alicujus spicilegii vicem idoneam, ut opinor, præstabunt.

Tacit. Annal. XIII. 31.

Neque vero (ut hoc moneam in antecessum) quæ modo adtuli de argumenti delectu & præstantia, elevat continuo Nummorum aliquot ad spectus, qui obscœna Philænidis schemata, aut impuros libros Elephantidis nobis rursus ante oculos ponunt. Tales nosti veteres illos Nummos rariores, quos vulgo Antiquarii Spintrius Tiberianis adnumerant, idque ex Suetonio colligunt tradente de Tiberio: *Cubicula plurifariam disposita & tabellis & sigillis lascivissimarum picturarum & figurarum adornavit, librisque Elephantidis instruxit; ne cui in opera edenda*

De Nummis vulgo Spintrius Tiberianis.

D d d d

da

da exemplar imperatae schema deesse. Hinc nummi adhuc superstites cum obscenis id genus tabellis, damnatis Propertio, & quarum alias meminit non semel vanissimae artis magister, non male ad hunc Tiberium referri hactenus videbantur. Equidem haud abs re in illum quadrare fatearis, quod Democharo tribuit Timæus apud Polybium in Excerptis Valefianis, eum Botryos, Philænidis, aliorumque huiusmodi ἀναίσχυντο γράφων commentarios obscenitate sua superasse. Neque sic tamen, ut verum fatear, certo colligi posse existimaverim, Nummos illos percussos sub Tiberio; quum neque id tradat eo loco Suetonius; nec ulla imago aut memoria Tiberii in iisdem sit expressa, sed tantum litteræ numerales I. II. &c. Accedit abhorrens ab eiusmodi instituto Tiberii ingenium, qui in Capreeni secessu & remotus ab hominum conspectu, impuras id genus voluptates sibi seponebat; nedum ut illas ære signari ad posterorum memoriam vellet. Unde conjiciebam aliquando, eosdem ad Nummos illos theatrales haud incommode referri posse, qui in publicis & obscenis spectaculis in vulgo magno numero spargebantur. Fundus erat mihi hujus moris & instituti Martialis,

Lib. VIII.
Epigr. 77.

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis,

Nunc dat spectatas tessera larga feras.

Vides hic *lasciva Numismata*, & simul copiam & rationem eorundem, quæ velut *subitis nimbis* ad spectatores theatri licentia projiciebantur; & quemadmodum alioqui *nimbos* de donis theatralibus usurpare novi Claudianum,

Conf. Prob.
& Olybr.

Quippe velut densos currentia munera nimbos.

Haud abs re proinde huc spectare videbantur lascivi illi Romanorum nummi adhuc superstites, qui usu & argumento hunc ipsum morem comprobarent. Firmant
id

id ipsum egregie notæ illæ numerales, quales geminæ
 occurrunt in aliis nummis ejusdem magnitudinis &
 formæ, cum quadrigis vel effigie Augusti in anteriori
 parte, in averfa autem numeri varii inclusi coronæ lau-
 reæ, & quos non male ob Circensium, aliorumque lu-
 dorum celebritatem percuffos colligas. Unde cadit et-
 iam eorum argumentatio, qui ideo lasciva id genus nu-
 mismata Tiberio adscribunt, quod occurrunt nonnul-
 li ejusdem nummi, illinc cum ejus effigie, hinc cum
 numeris id genus. Neque tamen negaverim ex fœdis
 illis schematibus Tiberii aut libris Elephantidis, desu-
 mi potuisse obscenas illas Nummorum figuras, qui re-
 liquæ Floraliū, aut similibus ludorum infamiæ sub
 impuris Principibus accessissent. Sed de loco Martialis
 judicent optimi talium arbitri, quum alioquin neque
 de spectaculis ejusmodi loquatur ibi Poëta, quæ ob-
 scenis id genus figuris locum dare posse videbantur,
 neque ignorem *lasciva* ibi *numismata* aliter vulgo ab In-
 terpretibus sumi. Quod autem *Veneris figuras* vocat eaf-
 dem alibi Martialis, & ante illum Ovidius, id ex ^b A-

Lib. xxi.

Ep. 43.

^b Trist. l. iij.

El. i.

In Concio-
natr.

Καὶ πῶς ἰσχυροῦσιν Ἀφροδίτης ἑτέπων.

Ut taceam nota Philænidis *Ἀφροδίτα σχήματα*. Tales
 autem figuras ad numerum *xxiv* observasse in anti-
 quis id genus Nummis referunt urbis Antiquarii. Plu-
 res tamen se vidisse testatur Pyrrhus Ligorius in ope-
 ribus ineditis, & ad numerum usque *xl*. Adponam
 ejus verba, *Sarebbe da mostrare in disegno da quaranti atti*
dishonesti, e che si trovano nelle Medaglie, à proposito delle
lascivie e della palestra Clinopale. Adeo ut vel novem fi-
 guras Elephantidis, quarum Martialis alicubi meminit,
 aut Cyrenem illam *δωδεκαμήχανον* dictam à totidem ge-
 neribus schematum, longe post se relinquant impuræ
 illæ

In MS.

Tom. xxix.

In Pro-
trept.

illæ Nummorum figuræ; ac mihi præterea in mentem
revocent morem illum à Clemente Alexandrino tradi-
tum, quo in Veneris mysteriis Nummus Veneri datus
ab initiatis, prout solent ἐπιγράψασθαι. Docet idem ali-
bi thalamis vulgo adpensas impudicas id genus tabel-
las; quod notavit etiam vetus Epigramma.

Inque modos omnes dulces imitata tabellas

Transcat, & lecto pendeat illa meo.

Diverfa autem ab ἀναχωτογράφῳ illa Philænide Leu-
cacia (cujus ἀφροδίσια σχήματα tam studiose olim ad-
servata, juxta eundem Clementem, ac labores Her-
culis) altera Philænis Samia; ut aperte hanc infamiam
à se amolitur in antiquo Dioscoridis Epigrammate in-
edito, quod propter ejusdem elegantiam & mulieris
verecundiam, non pigebit hic in lectoris gratiam ad-
ponere.

Τῆς Σαμίας τὸ μνήμα Φιλαινίδος, ἀλλὰ προσεπιπῖν

Τλήθι με καὶ σήλης πλησίον ἀνερ ἴθι.

Οὐκ εἰμ' ἢ τὰ γυναιξίν ἀναγράψασσι προσεπιπῖν

Ἔργα, καὶ ἀναχωνῆν εἰ νομίσσασσι θεόν.

Ἀλλὰ Φιλαιδῶν καὶ ἐμὸν τάφον. εἰ δὲ τις ἡμᾶς

Ἀρχαίων, λαμυρῶν ἔπλασεν ἱστορίαν

Τὸν μὲν ἀναπύξαι χρόνον ὄνομα, τὰ μὰ δὲ λυγρῶν

Ὅσ' εἶα περὶ θεῆν κληῖδον ἀπωσαμύνης.

*Samia monumentum sum Philanidis, sed adloqui Patere me,
& ad cippum propius accede Viator. Non sum ea, qua mulie-
ribus delineari proterva Opera, verecundiam non habens pro
Dea; Sed amans pudoris per meos Manes. si quis vero nos In-
famans, impudentem finxit historiam; Ejus quidem revelet
nomen tempus, mea autem turpem Ossa in cineres redigat sa-
mam à me amolientis. Cæterum quocumque auctore pro-
cuta sint lasciva illa Numismata, vulgo pro Spintrius Ti-
berianis habita,*

Ah

*Ab gemat in terris ista qui protulit arte
Furgia, sub tacita condita letitia.*

Quum tamen & numero pauci extent hodie iidem Nummi, & rarissime occurrant in tanta & parata copia illorum, qui egregia quæque & salubria facinora habent depicta, nihil inde certe nummorum veterum præstantiæ ac usui detrahi, haud difficulter largieris. Adeo ut non minus commode adaptari illis possit, quod apud Sidonium lego, *Non hic per nudam pictorum corporum pulchritudinem turpis prostat HISTORIA, quæ sicut ornat rem, sic devenustat artificem.* L. II. Ep. 2.

Duodecim quidem priorum Cæsarum vitas, ita Suetonius præter Dionem ac Tacitum complexus est, ut varia tamen aut sponte neglecta, aut alioquin accuratam eorum industriam fugerint. Ac primo loco commemorare possem COLONIAS sub Julio, Augusto, Claudio, Nerone ac Flaviis deductas, de quibus silent ferme iidem Auctores, & quas copiosa Nummorum veterum suppellex nobis etiamnum suppeditat. Id enim continuo nos docent expressa in iis vulgo illorum Cæsarum cognomenta, à quibus novos ac FELICES id genus Natales & Coloniae dignitatem consequabantur. Quid autem nobilius in Actis Cæsarum; immo quanta lux inde iisdem Actis; Historiæ Romani orbis; Originibus splendidissimarum urbium, (neque aliæ ferme sub Cæsaribus Romanæ Coloniae:) ac iis, quæ huc spectantia, vel in libris Jurisconsultorum ex Ulpiano & Paulo referuntur, vel apud alios auctores obscure aut perperplexè traduntur? Abunde hoc evincerent deductæ à singulis Cæsaribus per orbem terrarum Coloniae; quas ad numerum centum circiter & viginti, ac una vel altera excepta, extra Italiam omnes, servata temporum serie descriptas, ac obiter, ubi opus fuit, in eum finem

DE COLONIAS
sub
Imperatoribus
deductis.